

Syllabus SEB - Havo

Markt: vraag en aanbod

Kennen:

Evenwichtsprijs, evenwichtshoeveelheid, consumentensurplus, producentensurplus, betalingsbereidheid en verkoopbereidheid, marktaandeel, primaire / noodzakelijke goederen, secundaire / luxe goederen, inferieure goederen, substitutiegoederen, complementaire goederen, prijselasticiteit van de gevraagde hoeveelheid (E_v), Inkomenselasticiteit (E_y), inelastisch en elastisch, minimumprijs / garantieprijs, maximumprijs, aanbodoverschot / -tekort, vraagoverschot, productiequotum, wereldmarktprijs, constante kosten, variabele kosten: proportioneel, progressief en degressief, GTK, TK, TO, GO, marginaal, MO, MK, break-evenafzet, break-evenomzet

Kunnen:

- Evenwichtsprijs en –hoeveelheid **berekenen**
- Evenwichtsprijs en –hoeveelheid **aflezen**
- Marktomzet **arceren**
- Marktomzet **berekenen**
- Consumenten- en producentensurplus **arceren**
- Marktaandeel van een bedrijf **berekenen**
- **Uitleggen** hoe veranderingen in verkoopbereidheid of betalingsbereidheid de lijnen Q_v en Q_a beïnvloeden
- **Uitleggen** hoe veranderingen in totaal aantal aanbieders / totaal aantal vragers de lijnen Q_v en Q_a beïnvloeden
- E_v **berekenen** en **interpreteren**
- E_y **interpreteren**
- **Verband leggen** tussen elasticiteiten en soorten goederen
- **Rekenen** met een gegeven prijselasticiteit in een context
- Verschillen in de mate van elasticiteit van de vraag naar een product kunnen **verklaren**
- Bij een gegeven prijsverandering en E_v , de verandering in de omzet kunnen **uitleggen** én **berekenen met indexcijfers**
- Aanbodoverschot / -tekort kunnen **berekenen** mbv grafiek
- Binnenlandse markt **vergelijken** met wereldmarkt en hieruit **conclusies trekken** (denk aan oa: exportsubsidies, opkopen)
- Consumenten- en producentensurplus **bepalen** bij een minimum- of maximumprijs, en bij wel/niet opkopen
- Opkoopkosten van aanbodoverschot **berekenen**
- **Rekenen** met kosten en opbrengsten formules
- Breakevenomzet en –afzet **berekenen** ahv formules
- **Conclusie trekken** over soort variabele kosten (proportioneel, progressief of degressief) ahv grafiek

Overslaan in Pincode:

- Blz. 11 Individuele vraaglijn
- Blz. 40 drempelinkomen
- Blz. 68 Wet van toe- en afnemende meeropbrengsten
- Blz. 86 Individuele aanbodlijn

Marktvormen en marktfalen

Kennen:

Volkomen concurrentie / volledige mededinging, monopolie, oligopolie, monopolistische concurrentie, heterogeen, homogeen, subsidie, heffing / accijns, Harbergerdriehoek / welvaartsverlies

Kunnen:

- **Herkennen** van een marktvorm in een context
- **Noemen** van kenmerken bij een marktvorm, of andersom
- Subsidiekosten overheid **berekenen & arceren**
- Accijns inkomsten overheid **berekenen & arceren**
- Harbergerdriehoek / welvaartsverlies **arceren**
- **Berekenen** van P en Q bij een gegeven doelstelling
- **Aflezen** van P en Q bij een gegeven doelstelling
- Omzet en winst **berekenen** bij een gegeven doelstelling
- Omzet en winst **arceren** bij een gegeven doelstelling
- Consumenten- en producentensurplus **arceren** in de grafiek van een monopolist, bij een gegeven doelstelling
- Welvaartsverlies **arceren** bij een monopolist, gegeven een doelstelling

Overslaan in Pincode:

Par 2.4 Verplicht context: arbeidsmarkt

Deze onderwerpen worden behandeld bij het keuzeonderwerp van periode C.

Wel moet je weten wie de aanbieders (de werknemers) en de vragers (de werkgevers) zijn op de arbeidsmarkt.- Ook moet je weten dat loon de prijs van arbeid is. Met een minimumloon stelt de overheid dus een minimumprijs vast voor arbeid.